

Zagotavljanje sledljivosti – pogoj za dajanje čebeljih pridelkov v promet

Andreja Kandolf Borovšak*, andreja.kandolf@czs.si

Zdaj, ko se sezona čebelarjenja končuje, je prav, da uredimo tudi dokumentacijo, ki jo moramo voditi. Čebelarji, ki svoje pridelke in izdelke dajemo v promet, moramo poleg tega, da upoštevamo dobro čebelarstvo prakso ter da pridelke in izdelke pravilno označimo, izvajati tudi notranji nadzor nad pridelavo naših živil. Za ta namen imamo lahko svoj lasten sistem ali pa se držimo Smernic dobrih higienskih navad.

Temeljni pogoj za prodajo medu in tudi, če čebelarji pridelke samo podarimo, je, da smo registrirani čebelarji in da zagotavljamo sledljivost medu, in sicer ne glede na to, ali pridelamo 1 kg ali 1 t medu. **Tudi če imamo samo tri panje in vsega medu ne porabimo za svojo domačo porabo moramo zagotavljati sledljivost.** To pomeni, da si zapišemo datum in kraj točenja, količino natočenega medu in označitev serije natočenega medu. Serija mora biti označena v zapiskih, na sodih medu te serije in na embalaži medu te serije za prodajo na drobno, v primeru, da roka uporabnosti nismo zapisali z besedami »Uporabno najmanj do«, čemur je sledil točen datum (dan, mesec, leto, temveč z besedami "uporabno najmanj do konca"). Vedeti moramo tudi, koliko medu posamezne serije smo že prodali in kakšna je še zaloga. Zapiske lahko vodimo na različne načine. Za evidenco lahko uporabimo dobavnice, račune, elektronske evidence, evidence v blokih ali pa jih sproti pišemo v **obrazec št. 3** iz Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu. Če medu ne prodamo končnim porabnikom, si moramo zapisati tudi kupce (npr. 300 kg L12013 Tuš ...).

Primer vodenja sledljivosti:

1. Mesto in/ali kraj paše: Ljubljanski vrh
2. Datum in kraj točenja: 13. 5. 2016, Lukovica
3. KOLIČINA medu: 300 kg
4. VRSTA medu (mnenje čebelarja): cvetlični med
6. Oznaka serije/lot (L): L12013135
8. Datum roka uporabe, označen na embalaži za prodajo na drobno: 31. 12. 2017
9. Kupci medu: 100 kg TUŠ, 100 kg končni porabnik, 100 kg zaloga

Serije medu označimo z veliko črko »L«. Pri majhnih čebelarjih je navadno ena serija posamezno točenje. Odločitev o tem, kako boste označevali serijo, je prepuščena vam, pomembno pa je, da v zapisnik

zapišete, kaj serija pomeni in da je označena enoznačno, torej da se nanaša na točno določeno serijo in na nobeno drugo, tudi ne v prejšnjem ali prihodnjem letu.

Pogosto se zgodi, da čebelar serijo označi samo z enim znakom, npr. z 1, prihodnje leto pa med prvega točenja znova označi z 1. Takšno označevanje serije ni ustrezno, saj ne pove nedvoumno, na kateri med se ta serija v resnici nanaša (lahko se npr. nanaša na med iz leta 2015 ali iz leta 2016). Čebelarji pogosto označujejo serijo (lot) živila po dnevu točenja (L3152016), po zaporedju točenja (L113, L212) ali po roku uporabe (L31122018). Če serijo (lot) označite po roku uporabe, morate paziti, da ta ni zapisan kot datum (npr. L31. 12. 2018), temveč kot L31122018.

Priporočamo tudi, da od vsake serije medu shranite po en reprezentativni vzorec, saj boste s tem zavarovali sami sebe. Tako boste npr. ob morebitni pritožbi nad vašim pridelkom imeli v skladišču vzorec tega medu, da ga bodo lahko uporabili kot »protivzorec« za analize. Poskrbite, da bo ta vzorec tudi vzorec resnične serije medu. Če je to mogoče, vzorce odvzamemo na različnih mestih serije (lota) ali pa ga vzamemo iz sredine skladiščne posode – če torej med polnimo v kozarce, shranimo kozarec, ki smo ga napolnili približno na sredini našega dela. Vsake toliko časa oddajte vzorec medu (ali drugih čebeljih pridelkov) tudi v analizo, saj se boste le na ta način prepričali o ustreznosti vaše prakse.

Ob morebitnih napakah medu (npr. če bi v medu našli ostanke kumafose, ki bi presegli dovoljeno količino) imejte vedno pripravljen tudi načrt umika/

* Mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

odpocklica izdelka. To lahko storite z **obrazcem 8** iz Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu.

Čebelarji, ki svoje primarne čebelje pridelke (med, cvetni prah, propolis, vosek) prodajate tudi na tržnici, jih oddajate polnilcem, v trgovine ..., torej tisti, ki svojih čebeljih pridelkov ne prodajate samo na kraju pridelave, morate glede na vašo tehnologijo čebelarjenja izpolniti še preostale obrazce iz Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu in navesti,

katere pridelke prodajate. Tudi ob morebitni predelavi čebeljih pridelkov, čeprav jih prodajate samo na kraju pridelave, ne zadošča zgolj izpolnitev obrazca št. 3, temveč je treba glede na vašo tehnologijo čebelarjenja izpolniti vse obrazce iz Smernic ter navesti, katere pridelke prodajate.

Kakršne koli informacije s tega področja lahko dobite pri svetovalcih za varno hrano Javne svetovalne službe v čebelarstvu. ■

Med – cenjeno in zaupanja vredno živilo

Andreja Kandolf Borovšak*, andreja.kandolf@czs.si

Med je že od nekdaj cenjeno živilo. V »knjigi življenja« starih Indijancev je veljalo, da se človekovo življenje podaljšuje, če med drugim vsak dan uživa tudi med in mleko. Ko kupec kupi med, pričakuje, da je kupil povsem naravno, nepredelano in zdravo živilo. **Čebelarjeva naloga je, da pridelava kakovosten in varen med, da torej v medu ni škodljivih snovi oz. da je njihova vsebnost v dovoljenih mejah.** Vendar kupec pogosto zahteva več, zahteva med brez kakršnih koli ostankov. Pri sadju se zavedamo, da to lahko vsebuje ostanki pesticidov, če ni ekološko pridelano, v medu pa jih sploh ne pričakujemo.

Vsi čebelarji, ki dajete med v promet, tudi če ga prodajate, morate zagotoviti njegovo varnost in kakovost ter seveda tudi sledljivost. **Če med (in druge čebelje pridelke) prodajate tudi zunaj kraja pridelave, se morate vpisati tudi v Register živilskih obratov.** To najlaže naredite ob sporočanju števila čebeljih družin, ko na dom prejmete obrazec Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, lahko pa tudi z elektronskim obrazcem za sporočanje števila čebeljih družin, ki je na voljo na spletni strani: https://storitve-mkpg.gov.si/dad/sir_javno/w_apis_census.startup.

Čebelarji, ki so vpisani v register živilskih obratov, morajo izpolniti vse obrazce iz Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu, tisti, ki niso, pa obrazec št. 3, ki nam je v pomoč pri zagotavljanju sledljivosti

Foto: Davorin Krakar

medu. Če niste vpisani v register, lahko čebele pridelke prodajate samo na kraju pridelave.

Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu so nam v pomoč pri zagotavljanju varnih in kakovostnih čebeljih pridelkov. Po eni strani je to priručnik o naši tehnologiji, po drugi pa so v njih na enem mestu zbrane vse obveznosti, ki izhajajo iz zakonodaje, in obrazci, ki jih moramo izpolnjevati. Smernice smo pripravili leta 2006, ko je tako v Evropski uniji kot v Sloveniji začela veljati nova zakonodaja s področja zagotavljanja varnosti živil. Po prejšnji zakonodaji je bil končni izdelek preverjen z analizo, tako da so morali uradni veterinarji pred prodajo analizirati vsako serijo medu. Od leta 2006 naprej pa vsak čebelar sam zagotavlja, da prideluje varen med, pri čemer so mu v pomoč Smernice, ki predvidevajo, da čebelar vsake toliko časa svojo prakso preveri z analizami, ni pa potrebna analiza vsake serije medu. Pogostost analize je odvisna od velikosti čebelarstva in seveda tudi od rezultatov analiz, ki pokažejo našo tehnologijo.

Čebelarje pozivamo, naj upoštevajo Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu, skrbijo za redno menjavo satja in se z veterinarji posvetujejo, kako uporabljati zdravila, ki ne puščajo ostankov v čebeljih pridelkih. Tako pridelan med potem ponudite svojim kupcem in tudi otrokom v okviru akcije Tradicionalni slovenski zajtrk. ■

* Mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

Foto: Darko Miklavčič